

EL

EL

EL

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 6.4.2009
COM(2009) 159 τελικό

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Τελική έκθεση σχετικά με την υλοποίηση και τον αντίκτυπο της δεύτερης φάσης (2000-2006) των κοινοτικών προγραμμάτων δράσης στον τομέα της εκπαίδευσης (ΣΩΚΡΑΤΗΣ) και της επαγγελματικής κατάρτισης (Leonardo da Vinci) καθώς και του πολυετούς προγράμματος (2004-2006) για την αποτελεσματική ενσωμάτωση των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) στα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης (πρόγραμμα eLearning)

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Τελική έκθεση σχετικά με την υλοποίηση και τον αντίκτυπο της δεύτερης φάσης (2000-2006) των κοινοτικών προγραμμάτων δράσης στον τομέα της εκπαίδευσης (ΣΩΚΡΑΤΗΣ) και της επαγγελματικής κατάρτισης (Leonardo da Vinci) καθώς και του πολυετούς προγράμματος (2004-2006) για την αποτελεσματική ενσωμάτωση των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) στα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης (πρόγραμμα eLearning)

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. Παρουσίαση της έκθεσης

Η παρούσα έκθεση συντάχθηκε με σκοπό να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις που περιέχονται στις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση των κοινοτικών προγραμμάτων δράσης στον τομέα της εκπαίδευσης (ΣΩΚΡΑΤΗΣ 2000-2006)¹, της επαγγελματικής κατάρτισης (Leonardo da Vinci 2000-2006)² και για την αποτελεσματική ενσωμάτωση των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) στα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης (πρόγραμμα eLearning 2004-2006)³.

Για τα εν λόγω προγράμματα διατέθηκαν, συνολικά, 3 δισεκατομμύρια ευρώ από κοινοτικούς πόρους. Τα προγράμματα ήταν συμπληρωματικά μεταξύ τους, συνέβαλαν στη δημιουργία της Ευρώπης της γνώσης και παρείχαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ισχυρά εργαλεία για την επίτευξη των στόχων της Λισαβόνας όσον αφορά την εκπαίδευση και την κατάρτιση⁴.

Για την περίοδο 2007-2013, οι διάφορες πρωτοβουλίες αυτών των τριών προγραμμάτων εντάχθηκαν σε ένα ενιαίο πλαίσιο, το νέο πρόγραμμα διά βίου

¹ Απόφαση αριθ. 253/2000/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όπως τροποποιήθηκε τελευταία με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 885/2004· το άρθρο 14 παράγραφος 4 απαιτεί την υποβολή έκθεσης εκ των υστέρων αξιολόγησης.

² Απόφαση 1999/382/ΕΚ του Συμβουλίου, όπως τροποποιήθηκε τελευταία με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 885/2004· το άρθρο 13 παράγραφος 5 απαιτεί την υποβολή τελικής έκθεσης σχετικά με την υλοποίηση.

³ Απόφαση αριθ. 2318/2003/ΕΚ· το άρθρο 12 παράγραφος 2 απαιτεί την υποβολή έκθεσης εκ των υστέρων αξιολόγησης.

⁴ Για παράδειγμα, βλ. την έκθεση του Συμβουλίου των Υπουργών Παιδείας «Συγκεκριμένοι μελλοντικοί στόχοι των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης»:
http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/rep_fut_obj_en.pdf.

μάθησης (ΠΔΜ)⁵. Η απόφαση για τη διενέργεια μιας κοινής αξιολόγησης και την υποβολή της παρούσας κοινής έκθεσης ακολουθεί τη λογική αυτής της ένταξης.

Η παρούσα έκθεση βασίζεται σε μια εξωτερική κοινή αξιολόγηση των τριών προγραμμάτων, η οποία περιλάμβανε ανάλυση των εθνικών εκθέσεων από τις χώρες που συμμετείχαν στα προγράμματα⁶.

1.2. Περιγραφή των προγραμμάτων

1.2.1. ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Το πρόγραμμα ΣΩΚΡΑΤΗΣ, με συνολικό προϋπολογισμό 2,093 δισεκατομμύρια ευρώ, είχε τέσσερις συγκεκριμένους στόχους: την ενίσχυση της ευρωπαϊκής διάστασης στην εκπαίδευση, την προαγωγή της γνώσης γλωσσών της ΕΕ, την προώθηση της συνεργασίας και της κινητικότητας στον τομέα της εκπαίδευσης και την ενθάρρυνση της καινοτομίας στην εκπαίδευση.

Το πρόγραμμα αποτελείτο από τρία κύρια σχέδια – το Comenius, το Erasmus και το Grundtvig, που κάλυπταν τα σχολεία, την τριτοβάθμια εκπαίδευση και την εκπαίδευση των ενηλίκων αντίστοιχα. Τα σχέδια αυτά συμπληρώνονταν από άλλα δύο σχέδια – το Lingua, για την προώθηση των γλωσσών, και το Minerva, για την προώθηση της εξ αποστάσεως μάθησης και της χρήσης των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) για παιδαγωγικούς σκοπούς. Προβλέπονταν επίσης κοινές ενέργειες με συναφή προγράμματα.

1.2.2. Leonardo da Vinci

Το πρόγραμμα Leonardo da Vinci είχε τρεις κύριους στόχους: τη βελτίωση των δεξιοτήτων, ειδικά των νέων στη βασική επαγγελματική κατάρτιση, τη βελτίωση της ποιότητας και της πρόσβασης όσον αφορά τη συνεχή επαγγελματική κατάρτιση και τη διά βίου απόκτηση δεξιοτήτων και τυπικών προσόντων, την προώθηση και τη μεγέθυνση της συμβολής της επαγγελματικής κατάρτισης στη διαδικασία της καινοτομίας, με σκοπό τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και του επιχειρηματικού πνεύματος και τη δημιουργία νέων ευκαιριών απασχόλησης. Ο συνολικός προϋπολογισμός για το πρόγραμμα Leonardo da Vinci ήταν 1,270 δισεκατομμύρια ευρώ.

Το πρόγραμμα περιελάμβανε έξι τομείς δραστηριοτήτων: κινητικότητα, πιλοτικά σχέδια, γλωσσικές δεξιότητες, διακρατικά δίκτυα, υλικά αναφοράς

⁵ Απόφαση αριθ. 1720/2006/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Νοεμβρίου 2006, για τη θέσπιση προγράμματος δράσης στον τομέα της διά βίου μάθησης.

⁶ Τα έγγραφα είναι διαθέσιμα στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports/index_en.htm#postsoc2.

και συνοδευτικά μέτρα. Προβλεπόταν επίσης η κοινή δράση με συναφή προγράμματα.

1.2.3. *eLearning* (ηλεκτρονική μάθηση)

Το πρόγραμμα *eLearning* στόχευε στην υποστήριξη και την περαιτέρω ανάπτυξη της αποτελεσματικής αξιοποίησης των ΤΠΕ στην εκπαίδευση και την κατάρτιση. Στόχος ήταν να συμβάλλει στην επίτευξη μιας εκπαίδευσης υψηλής ποιότητας και στην ένταξη των αναγκών της κοινωνίας της γνώσης σε ένα πλαίσιο διά βίου μάθησης. Ο διαθέσιμος προϋπολογισμός για το 2004-2006 ήταν 44 εκατομμύρια ευρώ, από τα οποία το 45% διατέθηκε για την αδελφοποίηση και τη δικτύωση σχολείων μέσω των ΤΠΕ (*eTwinning* – ηλεκτρονική αδελφοποίηση). Αναπτύχθηκαν νέα οργανωτικά μοντέλα για τη δημιουργία εικονικών εκπαιδευτικών χώρων και την προσθήκη μιας εικονικής διάστασης στην ευρωπαϊκή συνεργασία μεταξύ των πανεπιστημίων. Ο ψηφιακός γραμματισμός προωθούνταν επίσης, με την ενθάρρυνση νέων δεξιοτήτων που χρειάζονται σε μια κοινωνία της πληροφορίας.

2. ΚΥΡΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ⁷

Τα προγράμματα που αξιολογήθηκαν υποστήριζαν ένα μεγάλο φάσμα δραστηριοτήτων και δεν επικεντρώνονταν όλα στα ίδια θέματα και ομάδες στόχους. Ωστόσο, σχεδόν όλα τα προγράμματα είχαν ως κύρια αποτελέσματα τη δημιουργία συστημάτων κινητικότητας και σχεδίων συνεργασίας μεταξύ εταιρών από διαφορετικές χώρες, καθώς και την ανάπτυξη δικτύων και εργαλείων.

Τα προγράμματα ΣΩΚΡΑΤΗΣ και Leonardo da Vinci χαρακτηρίζονταν από εκπαιδευτικές περιόδους στο εξωτερικό: 943.000 σπουδαστές πανεπιστημίων συμμετείχαν στην κινητικότητα σπουδαστών, 135.000 εκπαιδευτικοί πανεπιστημίων δίδαξαν στο εξωτερικό και περίπου 2.500 ιδρύματα συμμετείχαν στο Erasmus. Περισσότεροι από 311.000 ασκούμενοι και σπουδαστές και 56.000 εκπαιδευτές συμμετείχαν σε περισσότερα από 19.300 σχέδια κινητικότητας επαγγελματικής κατάρτισης. Η κινητικότητα του προσωπικού και των εκπαιδευτικών χρηματοδοτήθηκε τόσο στο πλαίσιο του Comenius όσο και στο πλαίσιο του Grundtvig (56.329 και 5.500 συμμετέχοντες αντίστοιχα).

Οργανισμοί συνεργάστηκαν στο πλαίσιο μικρών σχεδίων συμπράξεων: χορηγήθηκαν περισσότερες από 74.000 επιδοτήσεις για τη συμμετοχή σχολείων στο Comenius, ενώ 7.800 σχολεία συμμετείχαν στο *eTwinning*.

⁷ Στο παράρτημα παρατίθεται μια επισκόπηση των αποτελεσμάτων των τριών προγραμμάτων. Τα στοιχεία που αναφέρονται στην παρούσα έκθεση και στον πίνακα επικαιροποιήθηκαν σύμφωνα με τις πρόσφατες στατιστικές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Χορηγήθηκαν επίσης 20.000 επιδοτήσεις για τη συνεργασία ιδρυμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων στον τομέα αυτό.

Πολυμερή σχέδια και δίκτυα υποστήριξαν τη συνεργασία ενός μεγάλου αριθμού εταίρων από διάφορα κράτη μέλη και άλλες συμμετέχουσες χώρες: 434 στο Comenius και 455 στο Grundtvig. Αναπτύχθηκαν κοινά εκπαιδευτικά προγράμματα σε 520 σχέδια, στο πλαίσιο του Erasmus, ενώ περισσότερα από 2.000 πιλοτικά σχέδια του Leonardo da Vinci επέφεραν καινοτομίες στην επαγγελματική κατάρτιση.

Το Lingua υποστήριξε 144 σχέδια για την εκμάθηση γλωσσών και την ανάπτυξη εργαλείων για τη διεύρυνση της πρόσβασης σε σπουδές γλωσσών, ενώ το Minerva χορήγησε 347 επιδοτήσεις για την υποστήριξη της χρήσης ΤΠΕ στην εκπαίδευση.

3. ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ⁸

Από την αξιολόγηση διαπιστώθηκε ότι τα εν λόγω προγράμματα της ΕΕ ήταν κατάλληλα για τις ανάγκες των οικείων τομέων και ότι πολλές από τις δραστηριότητες δεν θα είχαν υλοποιηθεί χωρίς την οικονομική τους υποστήριξη.

3.1. Αντίκτυπος σε συγκεκριμένους τομείς

3.1.1. Σχολική εκπαίδευση

Τα κύρια σχέδια που είχαν αντίκτυπο στα σχολεία ήταν το Comenius και το eTwinning. Οι συμπράξεις που υποστηρίχθηκαν στο πλαίσιο των προγραμμάτων Comenius και eLearning έδωσαν στα σχολεία μια πιο ευρωπαϊκή διάσταση και προοπτική και βελτίωσαν το σχολικό κλίμα από πλευράς συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών και μεταξύ διαφόρων αντικειμένων στα σχολεία που συμμετείχαν⁹. Βοήθησαν να δημιουργηθεί μια σαφέστερη αίσθηση ευρωπαϊκής ταυτότητας, δίνοντας στα σχολεία τη δυνατότητα να συνεργαστούν με σχολεία άλλων χωρών της ΕΕ. Οι σχολικές συμπράξεις έδωσαν τη δυνατότητα σε εκπαιδευτικούς να βελτιώσουν τις διδακτικές δεξιότητές τους και παρείχαν τόσο σε μαθητές όσο και σε εκπαιδευτικούς την ευκαιρία να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους στη ξένη γλώσσα και στις ΤΠΕ, να συμμετάσχουν σε σχέδια ευρωπαϊκής συνεργασίας και να δημιουργήσουν μόνιμους δεσμούς με τους ομολόγους τους σε άλλες χώρες. Περίπου το 85% αυτών που απάντησαν και συμμετείχαν στο Comenius θεωρεί ότι η δραστηριότητά τους δεν θα είχε υλοποιηθεί χωρίς τη

⁸ Τα στοιχεία που παρέχονται στο μέρος 3 βασίζονται σε απαντήσεις σε έρευνες που έγιναν κατά τη διάρκεια της εξωτερικής αξιολόγησης.

⁹ Η έκθεση για τον αντίκτυπο των συμπράξεων σχολικών ιδρυμάτων του Comenius στα σχολεία που συμμετείχαν είναι δημοσιευμένη στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://ec.europa.eu/education/doc/reports/index_en.html.

χρηματοδότηση της Επιτροπής. Η αυξημένη κινητικότητα στο πλαίσιο της σχολικής εκπαίδευσης είχε το σαφέστερο αντίκτυπο σε σχέση με τις άλλες δραστηριότητες του προγράμματος.

Ο άμεσος αντίκτυπος στα σχολικά προγράμματα γενικά και στη σχολική πολιτική και την ανάπτυξη της σχολικής εκπαίδευσης ήταν πιο περιορισμένος. Ωστόσο, σε τοπικό επίπεδο βελτιώθηκαν τα προγράμματα σπουδών και οι μέθοδοι διδασκαλίας. Σχέδια, συμπράξεις και επιμέρους σχήματα κινητικότητας επηρέασαν την εκπαιδευτική πρακτική των άμεσα εμπλεκόμενων. Συγκεκριμένα, το 64% όλων των δικαιούχων ανέφερε αύξηση των γνώσεων και των δεξιοτήτων, ενώ οι μισοί δήλωσαν ως κύριο όφελος την ανταλλαγή ορθής πρακτικής σε όλη την Ευρώπη. Οι σχολικές αρχές και το διοικητικό προσωπικό είχαν τη δυνατότητα να συνεισφέρουν στον αντίκτυπο του προγράμματος στη σχολική διαχείριση. Ωστόσο, συχνά δεν ήταν σε θέση να διαδώσουν τα αποτελέσματα και τις εμπειρίες τους σε ένα ευρύτερο κοινό και/ή στο επίπεδο της εκπαιδευτικής πολιτικής.

3.1.2. Τριτοβάθμια εκπαίδευση¹⁰

Η μεγάλη πλειονότητα των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης συμμετείχε στο Erasmus, επιτρέποντας έτσι στο σχέδιο να ενθαρρύνει την ευρωπαϊκή διάσταση και την καινοτομία στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και να έχει αντίκτυπο σε προσωπικό, θεσμικό και πολιτικό επίπεδο.

Ο πλέον θετικός αντίκτυπος έγκειται στην αύξηση της κινητικότητας. Αυτό επηρέασε την προσωπική και επαγγελματική εξέλιξη των συμμετεχόντων και συνέβαλε σε μια πιο ανοιχτή θεώρηση και μια σαφέστερη και καλύτερα τεκμηριωμένη προοπτική όσον αφορά τις μετέπειτα σπουδές τους ή την επαγγελματική τους ζωή, καθώς επίσης και στη βελτίωση της αντίληψής τους για την Ευρώπη και για τη συμμετοχή τους στην «ευρωπαϊκή οικογένεια». Βελτιώθηκαν οι γνώσεις γλωσσών της ΕΕ και δημιουργήθηκαν ισχυρότεροι δεσμοί με ευρωπαίους συναδέλφους. Οι συμμετέχοντες σε συστήματα ανταλλαγών έγιναν πιο απασχολήσιμοι¹¹, λόγω της διεθνούς εμπειρίας τους και των καλύτερων γλωσσικών δεξιοτήτων, όπως επιβεβαίωσε το 89% των ερωτηθέντων.

Το Erasmus είχε επίσης θετική επίδραση τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές θεσμικό επίπεδο. Το 94% των συμμετεχόντων στην έρευνα συμφωνούν ότι το Erasmus αύξησε και έκανε βιώσιμη τη συνεργασία μεταξύ των ιδρυμάτων. Η

¹⁰ Οι πληροφορίες βασίζονται επίσης στη μελέτη «Impact of Erasmus on European higher education: quality, openness and internationalisation» που διενεργήθηκε από μια κοινοπραξία υπό την Cheps σε συνεργασία με τις INCHER – Kassel και Ecotec (2008).

¹¹ Η αυξημένη απασχολησιμότητα ήταν επίσης μία από τις διαπιστώσεις της μελέτης «Study on the Professional Value of Erasmus Mobility» που διενεργήθηκε από το International Centre for Higher Education Research (INCHER-Kassel) και το πανεπιστήμιο του Kassel, Γερμανία (Νοέμβριος 2006).

επίδραση στις στρατηγικές διεθνοποίησης των πανεπιστημίων και στην ανάπτυξη διεθνών υπηρεσιών υποστήριξης είναι σημαντική, ενώ η επίδραση στη διδασκαλία και την έρευνα σε επίπεδο τμήματος είναι μάλλον πιο έμμεση, δηλαδή μέσω των διεθνών δικτύων που δημιουργήθηκαν.

Το Erasmus λειτούργησε επίσης ως κινητήριος δύναμη για την αλλαγή των εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ενέπνευσε τις πέντε από τις έξι γραμμές δράσης της διακήρυξης της Μπολόνια¹² και παρείχε υποστήριξη στις προσπάθειες για την επίτευξη των στόχων που τέθηκαν στο πλαίσιο της διαδικασίας της Μπολόνια. Η διαδικασία της Μπολόνια οδήγησε σε μεγαλύτερη σύγκλιση όσον αφορά τη δομή των προγραμμάτων, ενώ το Erasmus επεδίωξε να προσφέρει τα εργαλεία και την υποστήριξη για την ανάπτυξή τους (π.χ. το ευρωπαϊκό σύστημα μεταφοράς ακαδημαϊκών μονάδων), να ενθαρρύνει την ανάπτυξη κοινών τίτλων σπουδών και να αναπτύξει συνεργατικές προσεγγίσεις ως προς τη διδασκαλία.

Παρότι οι ερευνητικές δραστηριότητες σε ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν αποτελούν κύριο τομέα-στόχο του Erasmus, το πρόγραμμα είχε θετική επίδραση στην έρευνα. Συνέβαλε στην αύξηση της συμμετοχής ιδρυμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε κοινά διεθνή ερευνητικά σχέδια, προώθησε τη δικτύωση μεταξύ των ιδρυμάτων και ενθάρρυνε την αύξηση της παρακολούθησης ή/και διοργάνωσης διεθνών συνεδρίων από το ακαδημαϊκό προσωπικό.

3.1.3. Εκπαίδευση ενηλίκων

Οι εντονότερες επιδράσεις που αναφέρθηκαν όσον αφορά την εκπαίδευση των ενηλίκων ήταν η στενότερη και σταθερότερη συνεργασία μεταξύ των ιδρυμάτων (93% των οργανισμών που συμμετείχαν), η παροχή μεγαλύτερων ευκαιριών κινητικότητας και ο περισσότερο ευρωπαϊκός προσανατολισμός από την πλευρά των ατόμων και των ιδρυμάτων (90%). Έτσι, το Grundtvig πέτυχε σαφώς στο μπόλιασμα της εκπαίδευσης ενηλίκων με την ευρωπαϊκή διάσταση - έναν τομέα στον οποίο δεν υπήρχε σχεδόν καμία παράδοση ευρωπαϊκής συνεργασίας έως τότε και ο οποίος χαρακτηριζόταν από μια σχετικά αδύναμη θεσμική υποδομή, υψηλό ποσοστό μερικής απασχόλησης και εθελοντισμού και έντονα διαφορετικά χαρακτηριστικά από τη μια χώρα στην άλλη.

Από την αξιολόγηση διαπιστώθηκε σημαντικός αντίκτυπος όσον αφορά τη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας και των προγραμμάτων σπουδών καθώς και των προσεγγίσεων σχετικά με τη μάθηση και τη διοίκηση (74%). Επιπλέον οφέλη ήταν η αύξηση των επαγγελματικών δεξιοτήτων και η εντονότερη δικτύωση του προσωπικού στον τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων στην Ευρώπη, ενώ πάνω από τους μισούς ερωτηθέντες (56%) δήλωσαν ότι η

¹² Βλ. τη μελέτη που αναφέρεται στην υποσημείωση 10.

συμμετοχή τους στο Grundtvig τους έκανε πιο απασχολήσιμους και προσαρμόσιμους.

Τέλος, το Grundtvig είχε σχετικά έντονο αντίκτυπο στη βελτίωση των εκπαιδευτικών ευκαιριών για μειονεκτούσες κοινωνικές ομάδες: περίπου οι μισοί από τους συμμετέχοντες δήλωσαν ότι οι δραστηριότητές τους είχαν αντίκτυπο στη στόχευση ατόμων με χαμηλό επίπεδο δεξιοτήτων ή με ειδικές ανάγκες, καθώς επίσης και «δύσκολα προσεγγίσιμων» ομάδων.

3.1.4. Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (EEK)

Το πρόγραμμα Leonardo da Vinci ανταποκρίθηκε στις ανάγκες της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, ενίσχυσε περαιτέρω τη συνεργασία σε κοινοτικό επίπεδο και βοήθησε στην επίτευξη σύγκλισης μεταξύ των κρατών μελών, με τη σαφή εναρμόνιση των πολυετών προτεραιοτήτων του με τους πολιτικούς στόχους που τέθηκαν στη διαδικασία της Κοπεγχάγης.

Επιτεύχθηκαν σημαντικά κοινωνικοοικονομικά οφέλη όσον αφορά τους νέους στην EEK. Τα σχέδια συνέβαλαν στη βελτίωση των γνώσεών τους και της ικανότητάς τους για διά βίου απόκτηση δεξιοτήτων. Η βελτίωση των γνώσεων ξένης γλώσσας ήταν ακόμη ένα βασικό όφελος για τους νέους που συμμετείχαν στις ενέργειες κινητικότητας του προγράμματος, καθιστώντας τους έτσι πιο απασχολήσιμους και προσαρμόσιμους στις εξελίξεις της αγοράς εργασίας.

Τα συστήματα κινητικότητας και τα πιλοτικά σχέδια συνεργασίας επηρέασαν επίσης σημαντικά την ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών υψηλής ποιότητας και μεθόδων διδασκαλίας στα συμμετέχοντα ιδρύματα, όπως επιβεβαίωσε το 63% των ερωτηθέντων. Με την οργάνωση της διακρατικής συνεργασίας και διακρατικών αποσπάσεων, το πρόγραμμα συνέβαλε στο να καταστούν τα συστήματα EEK περισσότερο ανοιχτά και, έτσι, στη μεγαλύτερη διαφάνεια των προγραμμάτων σπουδών και των τυπικών προσόντων.

Το πρόγραμμα είχε επίσης αντίκτυπο στην πολιτική για την EEK, με την ανάπτυξη προτύπων, μεθόδων και εργαλείων που ενσωματώθηκαν στην εθνική ή περιφερειακή πολιτική και πρακτική. Ο πολιτικός αντίκτυπος ήταν εντονότερος σε τοπικό (71% των ερωτηθέντων) και περιφερειακό (57%) επίπεδο, αφού πολλοί από τους εταίρους των σχεδίων δραστηριοποιούνται σε αυτά τα επίπεδα. Επίδραση υπήρξε επίσης σε εθνικό πολιτικό επίπεδο, σε μικρότερο όμως βαθμό (46%). Η ανάλυση ανά χώρα έδειξε ότι ο αντίκτυπος ήταν εντονότερος σε χώρες με υποανάπτυκτα συστήματα EEK, δηλαδή κυρίως σε νεοσυμμετέχουσες χώρες.

Συνολικά, το πρόγραμμα συνέβαλε στη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού τομέα EEK, ο οποίος διαφορετικά δεν θα είχε δημιουργηθεί ή, στην καλύτερη περίπτωση, σε πολύ μικρότερες διαστάσεις. Η σημαντικότερη συμβολή του

προγράμματος στους στόχους της Λισαβόνας ήταν η βελτίωση των δεξιοτήτων και, έτσι, των ευκαιριών των νέων στην αγορά εργασίας.

3.1.5. *eLearning*

Το πρόγραμμα eLearning ήταν ιδιαίτερα αποτελεσματικό στην παραγωγή βραχυπρόθεσμων αποτελεσμάτων για οργανισμούς. Πάνω από το 98% των συντονιστών του eLearning, των οποίων η γνώμη ζητήθηκε, θεωρούν ότι τα σχέδιά τους είχαν θετικό αντίκτυπο στη συνεργασία μεταξύ ιδρυμάτων. Στα ιδιαίτερα οφέλη για τα ιδρύματα περιλαμβάνονταν η διακρατική συνεργασία, η δημιουργία επαφών και η ανταλλαγή ορθής πρακτικής.

Το eLearning ήταν επίσης αποτελεσματικό όσον αφορά την παραγωγή σημαντικών αποτελεσμάτων για το προσωπικό και τους εκπαιδευτικούς. Το 75% των ερωτηθέντων συμφωνεί, ή συμφωνεί κατηγορηματικά, ότι τα σχέδιά τους είχαν θετικό αντίκτυπο στην ποιότητα της διδασκαλίας, της μάθησης και των προγραμμάτων σπουδών.

Συνολικά, το πρόγραμμα eLearning συνέβαλε πολύ θετικά στους στόχους της εκπαίδευσης και κατάρτισης 2010. Είχε ιδιαίτερα καλές επιδόσεις στην ανάπτυξη δεξιοτήτων για την οικονομία της γνώσης και την εξασφάλιση πρόσβασης στ ΤΠΕ. Το 67% έως 75% συμφωνεί, ή συμφωνεί κατηγορηματικά, ότι τα σχέδιά τους παρείχαν υψηλά πρότυπα ψηφιακού γραμματισμού.

Το eTwinning ήταν ιδιαίτερα αποτελεσματικό στην παροχή ενός καινοτόμου και ενδιαφέροντος μοντέλου παροχής στα σχολεία ελεύθερης πρόσβασης στη διαδικτυακή πύλη eTwinning, μια υπηρεσία ανεύρεσης εταίρων, την υποστήριξη σχεδίων σε επίπεδο σχολείου, την παροχή παιδαγωγικών συμβουλών και ορθής πρακτικής. Η προσέγγιση αυτή αποδείχτηκε δημοφιλής για το στοχευόμενο κοινό και ιδιαίτερα αποτελεσματική από άποψη κόστους. Ξεπέρασε τις προσδοκίες των ενδιαφερομένων και των συμμετεχόντων.

Οι δραστηριότητες του eLearning έχουν ενταχθεί πλέον στο πρόγραμμα διά βίου μάθησης, συγκεκριμένα, το eTwinning στο Comenius και οι εικονικοί εκπαιδευτικοί χώροι στο Erasmus.

3.2. **Κοινές μορφές επίδρασης και για τα τρία προγράμματα**

3.2.1. *Δημιουργία ενός ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού χώρου*

Η δημιουργία ενός ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού χώρου, που θα καθιερώνει μια σταθερή κουλτούρα ευρωπαϊκής συνεργασίας, αναγνωρίζεται ως μία από τις σημαντικότερες επιδράσεις. Συγκεκριμένα, το Erasmus δημιούργησε μια υποδομή στην οποία συμμετέχουν σχεδόν όλα τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια, ενώ το πρόγραμμα Leonardo da Vinci βοήθησε στη δημιουργία μιας πλατφόρμας διακρατικής συνεργασίας στον τομέα της ΕΕΚ. Τα προγράμματα

αυτά συμβάλλουν επίσης στην υλοποίηση της «πέμπτης ελευθερίας της γνώσης».¹³

3.2.2. Βελτιώσεις στην πρακτική και στη διοίκηση της διδακτικής

Οι βελτιώσεις στη διδασκαλία, τη μάθηση και τη διοίκηση αποτέλεσαν τη δεύτερη σε σπουδαιότητα κοινή επίδραση. Οι επαγγελματίες του χώρου επέστρεψαν με τις εμπειρίες τους και στη συνέχεια τις εφάρμοσαν εκτενώς, παράλληλα με τη σημαντική συμβολή των δικτύων διάδοσης και τον αντίκτυπο στη διοίκηση.

3.2.3. Αντίκτυπος στα άτομα και στην κοινωνία: κοινωνικοοικονομικός αντίκτυπος

Τα προγράμματα ενίσχυσαν το «επαγγελματικό κοινωνικό κεφάλαιο»¹⁴, δηλαδή τους υπάρχοντες πόρους και τις αξίες σε ένα δεδομένο πλαίσιο, οργανισμό ή ίδρυμα. Αυτή η προστιθέμενη αξία έχει σημαντικές επιδράσεις, τόσο σε άτομα όσο και οργανισμούς, μέσω συστημάτων κινητικότητας, δικτύων και συμπράξεων. Κατά κανόνα, οι βελτιώσεις που αναφέρθηκαν αφορούσαν τις «ήπιες» δεξιότητες ατόμων (όπως η ικανότητα επικοινωνίας, η αυτοπεποίθηση, η αυτογνωσία και η ικανότητα εργασίας με άλλα άτομα), τις γλωσσικές δεξιότητες, την πολιτισμική ευαισθησία και την επαγγελματική κατάρτιση.

Ο κύριος κοινωνικοοικονομικός αντίκτυπος είχε τη μορφή κινητικότητας, η οποία έπαιξε ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στο Erasmus και το Leonardo. Το Erasmus έπαιξε σπουδαίο ρόλο στη θεσμοποίηση της κινητικότητας και τη συστηματική ενσωμάτωσή της στην πανεπιστημιακή ζωή. Στο Leonardo, τα συστήματα κινητικότητας αποτέλεσαν τα πλέον επιτυχημένα και οικονομικά αποτελεσματικά μέτρα του προγράμματος. Η διευκόλυνση της κινητικότητας για το προσωπικό σχολείων αποτέλεσε επίσης έναν σαφή αντίκτυπο του Comenius. Ωστόσο, οι επιδοτήσεις από το Erasmus και το Leonardo da Vinci δεν ήταν πάντοτε επαρκείς για τη συμμετοχή ατόμων από χαμηλότερα κοινωνικοοικονομικά επίπεδα. Επομένως, τα προγράμματα Grundtvig και eLearning είχαν εντονότερο αντίκτυπο όσον αφορά την αντιμετώπιση κοινωνικοοικονομικών μειονεκτημάτων.

¹³ Όπως ζητήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στη συνεδρίασή του στις 13-14 Μαρτίου 2008. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. συμπεράσματα του Συμβουλίου, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Βρυξέλλες 7652/08, αναθ. 1, 20 Μαΐου 2008, σημείο 8, στον ιστοτόπο: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/99410.pdf

¹⁴ «Επαγγελματικό κοινωνικό κεφάλαιο» είναι η αξία που προκύπτει από τις δραστηριότητες δικτύου και δικτύωσης επαγγελματιών (εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών) που συμμετέχουν στα προγράμματα.

3.2.4. *Αντίκτυπος στην πολιτική και την πρακτική σε επίπεδο ΕΕ και σε επίπεδο κρατών μελών*

Η πολιτική και η πρακτική επηρεάστηκαν κυρίως από τις προσπάθειες επιμέρους σχεδίων για τη διάδοση των αποτελεσμάτων. Ο αντίκτυπος στην πολιτική ήταν μεγαλύτερος σε τοπικό επίπεδο, παρότι το Leonardo και το Erasmus είχαν επίσης σημαντικό αντίκτυπο σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, κυρίως με την υποστήριξη της υλοποίησης ευρωπαϊκών εργαλείων όπως το σύστημα μεταφοράς ακαδημαϊκών μονάδων (ΕΣΜΑΜ), το ευρωπαϊκό πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων (ΕΠΕΠ) και τις ευρωπαϊκές ακαδημαϊκές μονάδες στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.

3.2.5. *Αύξηση της επάρκειας σε γλώσσες της ΕΕ*

Τα προγράμματα είχαν ευρύ αντίκτυπο στη μάθηση γλωσσών, με την ανάπτυξη και τη διάδοση νέων μεθόδων αλλά και με την ίδια τη συμμετοχή στα σχέδια, παρότι η τάση ήταν η εστίαση στις περισσότερο ομιλούμενες γλώσσες, ειδικά τα αγγλικά.

3.2.6. *Συμβολή στους στόχους που συνδέονται με τη στρατηγική της Λισαβόνας*

Παρότι τα προγράμματα σχεδιάστηκαν πριν από τη στρατηγική της Λισαβόνας, συνέβαλαν στην επίτευξη των στόχων της, κυρίως με το να καταστήσουν πιο ανοιχτά στο ευρύ κοινό τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης και με το να βελτιώσουν την ποιότητα και την αποτελεσματικότητά τους.

3.2.7. *Εργαλεία για τη διαρθρωτική ανάπτυξη*

Όσον αφορά τα συγκεκριμένα θέματα της σύγκλισης, της διαφάνειας και της αναγνώρισης, τα προγράμματα υποστήριζαν την ανάπτυξη και την εφαρμογή εργαλείων που μπορούν να ενισχύσουν τις διαρθρωτικές αναπτύξεις, όπως το σύστημα μεταφοράς ακαδημαϊκών μονάδων (ΕΣΜΑΜ), το ευρωπαϊκό πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων (ΕΠΕΠ), τις ευρωπαϊκές ακαδημαϊκές μονάδες στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και το Europass.

4. ΚΥΡΙΕΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ

Οι αξιολογητές υπέβαλαν μια σειρά στρατηγικών συστάσεων για τη βελτίωση της υποστήριξης της πολιτικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στο πρόγραμμα διά βίου μάθησης (ΠΔΒΜ). Υπέβαλαν επίσης επιχειρησιακές προτάσεις με σκοπό τη βελτίωση του περιεχομένου και της διαχείρισης του ΠΔΒΜ και για την αξιολόγηση του αντικτύπου του. Η Επιτροπή θα μεριμνήσει ώστε υλοποιηθούν οι προτάσεις αποτελεσματικά, με την κατάρτιση ενός σχεδίου δράσης. Θα υποβάλλονται τακτικές εκθέσεις σχετικά με την υλοποίησή τους. Ωστόσο, παρακάτω παρέχονται ήδη ορισμένες απαντήσεις.

4.1. Σχεδιασμός και προτεραιότητες

Η αξιολόγηση επεσήμανε ότι το πρόγραμμα διά βίου μάθησης πρέπει να κεφαλαιοποιήσει όσο το δυνατόν περισσότερο τα επιτεύγματα της προηγούμενης περιόδου και πρότεινε βελτιώσεις στα τομεακά μέρη των προγραμμάτων.

Στην περίπτωση του Erasmus, πρέπει να αυξηθεί η ποιότητα της κινητικότητας, να βελτιωθεί η αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων που αποκτήθηκαν διά της μάθησης στο εξωτερικό και να συμμετέχουν περισσότερο οι επιχειρήσεις και η κοινωνία των πολιτών ώστε να βελτιωθεί η σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας.

Πρέπει να γίνουν ενέργειες που να εξασφαλίζουν ότι το πρόγραμμα Leonardo da Vinci θα εξακολουθήσει να δίνει προτεραιότητα στους τομείς που επισημαίνονται στη διαδικασία της Κοπεγχάγης, όπως η ποιότητα και η ελκυστικότητα της ΕΕΚ, σε συνδυασμό με την αναγνώριση και τη διαφάνεια.

Η προτεραιότητα για τη σχολική εκπαίδευση και την εκπαίδευση ενηλίκων πρέπει να έγκειται στην ανάπτυξη μέτρων που συμβάλλουν περισσότερο στη στρατηγική της Λισαβόνας και στην επίτευξη κατάλληλων συγκριτικών σημείων (μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και αύξηση της συμμετοχής στη διά βίου μάθηση).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ήδη δεσμευτεί να παρακολουθεί καλύτερα την ποιότητα και να εργαστεί για την αναγνώριση των περιόδων που συμπληρώνονται στο εξωτερικό. Θα εξακολουθήσει να συνεργάζεται στενά με τα κράτη μέλη για την υλοποίηση του ΕΣΜΑΜ και του ΕΠΕΠ.

Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να ενισχύει τους δεσμούς τους προγράμματος με τις πολιτικές εξελίξεις. Τα θέματα προτεραιότητας, για τα οποία οι υποψήφιοι καλούνται να υποβάλλουν προτάσεις στο πλαίσιο του προγράμματος, ορίζονται στις ετήσιες προσκλήσεις υποβολής προτάσεων. Οι εν λόγω προτεραιότητες καθορίζονται σε στενή συνεργασία με τις εθνικές αρχές στις συμμετέχουσες χώρες.

4.2. Διαχείριση και παρακολούθηση

Παρότι σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά την ανάπτυξη εργαλείων παροχής πληροφοριών σε κάθε πρόγραμμα, ήταν πολύ δύσκολο να ανακτηθούν ισχυρά, ακριβή και έγκαιρα στοιχεία σχετικά με τα παράγωγα και τα αποτελέσματα των προηγούμενων προγραμμάτων. Συνιστάται η ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης των πληροφοριών, για τη συστηματική συλλογή των αποτελεσμάτων και την καλύτερη παρακολούθησή τους.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ήδη ασχοληθεί με το θέμα αυτό, εισάγοντας το «LLP Link» (σύνδεσμος ΠΔΜ), ένα εργαλείο κοινής διαχείρισης που θα χρησιμοποιείται από όλες τις εθνικές υπηρεσίες (ΕΥ) του ΠΔΜ. Το σύστημα αυτό θα επιτρέπει τη συλλογή επικαιροποιημένων, πλήρων και συνεπών στοιχείων που παράγονται κατά την καθημερινή διαχείριση του προγράμματος από τις ΕΥ.

4.3. Αξιολόγηση αντικτύπου

Η αξιολόγηση έδειξε ότι πρέπει να αναπτυχθούν στόχοι και δείκτες SMART – δηλαδή συγκεκριμένοι, μετρήσιμοι, εφικτοί, ρεαλιστικοί και χρονικά προσδιορισμένοι – αφού σχεδόν όλα τα προγράμματα είχαν ευρείς στόχους που δεν ανταποκρίνονταν στα σημεία σύγκρισης SMART. Υπήρξαν επίσης προβλήματα όσον αφορά τους δείκτες και τους στόχους.

Η Επιτροπή αναγνωρίζει την ανάγκη κατάλληλης παρακολούθησης του ΠΔΜ και των αποτελεσμάτων του, με σκοπό τη μέτρηση και την αξιολόγηση του αντικτύπου του, και έχει ήδη αναλάβει δράση για την ανάπτυξη ενός κατάλληλου συνόλου δεικτών για τη μέτρηση αυτού του αντικτύπου.

4.4. Διάδοση και αξιοποίηση των αποτελεσμάτων

Η αξιολόγηση ζητεί τη βελτίωση της διάδοσης και της αξιοποίησης της ορθής πρακτικής, καθώς επίσης και της βιωσιμότητας και της ενσωμάτωσης στις κύριες πολιτικές των αποτελεσμάτων σε όλα τα επίπεδα των προγραμμάτων και από όλους τους συμμετέχοντες. Τα σχέδια πρέπει να διαθέτουν ειδικούς πόρους για τη διάδοση και να περιέχουν ένα σχέδιο βιωσιμότητας. Η Επιτροπή πρέπει να διευκολύνει την ανταλλαγή ορθής πρακτικής σε επίπεδο ΕΕ και να παρέχει συμβουλές. Οι εθνικές αρχές πρέπει να καταρτίζουν αποτελεσματικές στρατηγικές για τη διάδοση και την εφαρμογή των αποτελεσμάτων στις χώρες τους, να εξασφαλίζουν τη διασύνδεση των αποτελεσμάτων του προγράμματος διά βίου μάθησης και των εθνικών πολιτικών και να παρακολουθούν τη δυναμική για την προώθηση της ατζέντας της ΕΕ.

Το ΠΔΜ θέτει ήδη ειδικούς στόχους που ενθαρρύνουν τη βέλτιστη χρήση των αποτελεσμάτων και την ανταλλαγή ορθής πρακτικής, έτσι ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Στο εγκάρσιο πρόγραμμα έχει συμπεριληφθεί επίσης μια ειδική, βασική δραστηριότητα για την ανάπτυξη πολιτικής.

Από τις εθνικές υπηρεσίες του ΠΔΜ απαιτείται, διά σύμβασης, να αναλαμβάνουν δραστηριότητες επικοινωνίας και διάδοσης. Απονέμονται ευρωπαϊκά βραβεία διά βίου μάθησης για εξαιρετικά σχέδια. Σε ενημερωτικά φυλλάδια που περιγράφουν ευρωπαϊκές επιτυχημένες περιπτώσεις παρουσιάζονται ορθές πρακτικές που εμπεριέχουν δυναμικό προσαρμογής για περαιτέρω αξιοποίηση.

Η βέλτιστη χρήση αποτελεσμάτων, προϊόντων και διαδικασιών ενθαρρύνεται και υποστηρίζεται επίσης από μια σειρά υφιστάμενων βάσεων δεδομένων ή πλατφορμών που βρίσκονται υπό ανάπτυξη στο πλαίσιο του ΠΔΜ και της Γενικής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης και Πολιτισμού.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η αξιολόγηση των προγραμμάτων ΣΩΚΡΑΤΗΣ, Leonardo da Vinci και eLearning έδειξε ότι είχαν σημαντικό αντίκτυπο στην εκπαίδευση και την κατάρτιση στην ΕΕ, τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά. Αυτό είναι ορατό σε ατομικό και θεσμικό επίπεδο αλλά και σε επίπεδο χάραξης πολιτικής.

Σε ατομικό επίπεδο, θετικός ήταν ο αντίκτυπος τόσο για το προσωπικό όσο και για τους εκπαιδευομένους, οι οποίοι διεύρυναν τις δεξιότητές τους (συμπεριλαμβανομένης της γλωσσικής επάρκειας), εμπάθουναν τις γνώσεις τους, ανέπτυξαν μια ισχυρή αίσθηση διακρατικής δικτύωσης και απέκτησαν ένα εντονότερο αίσθημα ευρωπαϊκής ταυτότητας. Από την πλευρά αυτή, τα συστήματα κινητικότητας, δηλαδή οι περίοδοι μάθησης στο εξωτερικό, είχαν πολύ μεγάλη επιτυχία.

Τα συστήματα κινητικότητας όχι μόνον ενίσχυσαν τις δεξιότητες των ατόμων, αλλά συνέβαλαν και στην επίτευξη προόδου σε θεσμικό επίπεδο. Ειδικά το Erasmus εμπέδωσε την κινητικότητα στην πανεπιστημιακή ζωή και οδήγησε σε διαρθρωτικές αλλαγές και στον εκσυγχρονισμό στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ευρώπη. Ως αποτέλεσμα των διαφόρων ειδών συμπράξεων και σχεδίων, διαπιστώθηκαν επίσης βελτιώσεις όσον αφορά τη διδασκαλία, τη μάθηση και τη διαχείριση και διαρθρωτικές αλλαγές στα προγράμματα σπουδών ή στα συστήματα, ιδίως στο εργασιακό περιβάλλον των συμμετεχόντων και σε τοπικό επίπεδο. Οι ενδείξεις όσον αφορά έναν ευρύτερο αντίκτυπο στα εθνικά εκπαιδευτικά συστήματα είναι λιγότερες και οι συμμετέχουσες χώρες δεν έκαναν επαρκή στρατηγική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων των προγραμμάτων, ώστε να προσαρμόσουν τα συστήματά τους.

Σε επίπεδο χάραξης πολιτικής, ο αντίκτυπος των προγραμμάτων Erasmus και Leonardo είναι δεδομένος στην ανάπτυξη μηχανισμών της ΕΕ για τη βελτίωση της διαφάνειας και της αναγνώρισης επαγγελματικών προσόντων, ιδίως εργαλείων όπως το ευρωπαϊκό σύστημα μεταφοράς ακαδημαϊκών μονάδων (ΕΣΜΑΜ), του ευρωπαϊκού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων (ΕΠΕΠ) και του ευρωπαϊκού συστήματος ακαδημαϊκών μονάδων για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ECVET). Ωστόσο, ο αντίκτυπος των Comenius και Grundtvig παρέμεινε περισσότερο σε τοπικό επίπεδο.

Συνολικά, τα προγράμματα συνέβαλαν σαφώς στη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού χώρου και εμπέδωσαν μια κουλτούρα ευρωπαϊκής συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Το πρόγραμμα διά βίου μάθησης (ΠΔΜ), που θεσπίστηκε για το 2007-13, εξήγαγε συμπεράσματα από τις εμπειρίες από τα προηγούμενα προγράμματα, αξιοποιώντας τα πλεονεκτήματά τους και προσπαθώντας να αποκαταστήσει τις αδυναμίες που εντοπίστηκαν.

Ως κεντρικό πρόγραμμα, ενσωματώνει με συνεκτικό τρόπο δράσεις που απευθύνονται σε διάφορες ομάδες, με απλοποιημένες διαδικασίες διαχείρισης και εναρμονισμένα τομεακά υποπρογράμματα, με σκοπό την καλύτερη προώθηση συνεργιών.

Το ΠΔΜ σχεδιάστηκε επίσης για την καλύτερη υποστήριξη των πολιτικών της ΕΕ για την εκπαίδευση και την κατάρτιση που περιέχονται στη στρατηγική της Λισαβόνας και στο πρόγραμμα εργασίας στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης 2010. Αυτό το επιδιώκει στο πλαίσιο τόσο των τομεακών του πεδίων για τα σχολεία (Comenius), την τριτοβάθμια εκπαίδευση (Erasmus), την επαγγελματική κατάρτιση (Leonardo) και την εκπαίδευση ενηλίκων (Grundtvig) όσο και στο πλαίσιο ενός νέου εγκάρσιου πεδίου. Η Επιτροπή διαθέτει την ευελιξία να προσαρμόσει τις προτεραιότητες των ετήσιων προσκλήσεων υποβολής προτάσεων για το ΠΔΜ στις τρέχουσες πολιτικές εξελίξεις, όπως είναι η ατζέντα «νέες δεξιότητες για νέες θέσεις εργασίας» και το ευρωπαϊκό έτος δημιουργικότητας και καινοτομίας, που προβλέπονται για το 2009.

Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να βελτιώνει το σύστημα κοινής διαχείρισης (LLP Link) και να παρέχει εργαλεία για την παγίωση της συλλογής δεδομένων και την αξιολόγηση του αντικτύπου του προγράμματος. Η πρόοδος όσον αφορά την ποιότητα των αποτελεσμάτων, π.χ. σχετικά με την κινητικότητα, και την υλοποίηση των στόχων του ΠΔΜ έως το 2013 θα παρακολουθείται στενά, σε συνεργασία με τις χώρες που εκπροσωπούνται στην επιτροπή του προγράμματος. Θα δοθεί επίσης ιδιαίτερη προσοχή στην καλύτερη εφαρμογή και την ενσωμάτωση στις κύριες πολιτικές των αποτελεσμάτων του ΠΔΜ, με σκοπό την υποστήριξη του εκσυγχρονισμού των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ευρώπη.

Παράρτημα: Αποτελέσματα των προγραμμάτων ΣΩΚΡΑΤΗΣ, Leonardo da Vinci και eLearning – Κύρια στοιχεία για τα σχέδια και τους συμμετέχοντες

Σημ.

Δεν υποστήριξαν όλα τα προγράμματα το ίδιο είδος δράσεων. Τα κενά πεδία υποδεικνύουν ότι το εν λόγω είδος δραστηριότητας δεν χρηματοδοτήθηκε στο πλαίσιο του σχετικού προγράμματος.

Τα στοιχεία για το ΣΩΚΡΑΤΗΣ και το Leonardo da Vinci αφορούν το 2000-2006 και τα στοιχεία για το eLearning το 2004-2006. Τα στοιχεία που αναφέρονται στην παρούσα έκθεση και στον ακόλουθο πίνακα επικαιροποιήθηκαν σύμφωνα με τις πρόσφατες στατιστικές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Αποτέλεσμα	Comenius (ΣΩΚΡΑΤΗΣ)	Grundtvig (ΣΩΚΡΑΤΗΣ)	Erasmus (ΣΩΚΡΑΤΗΣ)	Leonardo da Vinci	Arion ¹ (ΣΩΚΡΑΤΗΣ)	Lingua (ΣΩΚΡΑΤΗΣ)	Minerva (ΣΩΚΡΑΤΗΣ)	eLearning
Κινητικότητα								
Σπουδαστές/ασκούμενοι			943.000 συστήματα κινητικότητας σπουδαστών	174.937 ασκούμενοι στη βασική ΕΕΚ 62.971 νέοι σε ηλικία εργαζόμενοι 73.804 πανεπιστημιακοί σπουδαστές				
Προσωπικό/εκπαιδευτικοί/ ασκούμενοι/ειδικοί της εκπαίδευσης	56.329 (48.985 σε κατάρτιση εκπαιδευτικών και 7.366 σε κατάρτιση μελλοντικών εκπαιδευτικών)	5.500 προσωπικό της εκπαίδευσης ενηλίκων	135.208 πανεπιστημιακοί εκπαιδευτικοί	56.079 ασκούμενοι στην ΕΕΚ	13.500 ειδικοί της εκπαίδευσης και αρμόδιοι για τη χάραξη πολιτικής σε 1.300 εκπαιδευτικές επισκέψεις του Arion			
Συμμετέχοντα ιδρύματα/υποστηρίζόμενα σχέδια			2.523 πανεπιστημιακός χάρτης Erasmus	19.307 κινητικότητας οργάνωσαν προαναφερθέντα σχέδια (που τα			78 προπαρασκευαστικές	

				συστήματα κινητικότητας)			επισκέψεις	
Σχέδια συμπράξεων	74.688 επιδοτήσεις σε σχολεία	Περίπου 20.000 χορηγηθείσες επιδοτήσεις						eTwinning: 7.813 συμμετέχοντα σχολεία σε ένα σχέδιο· 23.812 εγγεγραμμένα σχολεία για συμμετοχή
Πολυμερή σχέδια, δίκτυα και εργαλεία	434 (386 πολυμερή σχέδια και 41 δίκτυα)	455 (417 σχέδια και 37 δίκτυα)	520 σχέδια ανάπτυξης προγραμμάτων σπουδών, 1.451 εντατικά προγράμματα και 180 δίκτυα	2007 πιλοτικά σχέδια ανάπτυξης και καινοτομίας στην ΕΕΚ, συμπεριλαμβανομένων 78 δικτύων, 74 σχεδίων υλικού αναφοράς και 165 γλωσσικών σχεδίων		144 (66 για την εκμάθηση γλωσσών και 78 για εργαλεία για τη βελτίωση της πρόσβασης στην εκμάθηση γλωσσών)	269 για την ανοιχτή και εξ αποστάσεως μάθηση και τη χρήση ΤΠΕ στην εκπαίδευση	21 σχέδια για εικονικούς εκπαιδευτικούς χώρους, 25 σχέδια για τον ψηφιακό γραμματισμό και 16 σχέδια για διατομεακές δράσεις

¹ Εκπαιδευτικές επισκέψεις για εμπειρογνώμονες και αρμόδιους για τη χάραξη πολιτικής στο χώρο της εκπαίδευσης.